

Mielas skaitytojau,
pradėjau rašyti „Nuojautą“, kai mano sūnui buvo šeši mėnesiai. Aš, kaip ir daugelis moterų, labai nerimavau prieš tapdama motina, o pagimdžiusi sveikatos problemų turintį sūnų patyriau tai, kam nebuvau pasiruošusi. Tuo metu daug mažiau apie visuomenės lūkesčius motinų atžvilgiu, apie tai, ko mes pačios tikimės iš savęs kaip motinų ir kaip mokomės jomis būti. Keletą metų rašiau tik retomis akimirkomis, nuvogusi jų iš kasdienės rutinos, ir tie užrašai pamažu virto pasakojimu, kurį pavadinau „Nuojauta“.

Tikiuosi, kad šio romano puslapiai versis vienas po kito, nes man pačiai labiausiai patinka knygos, į kurias taip įsigilinu, kad nė nepajuntu, jog jau vidurnaktis. Tačiau labiausiai tikiuosi, kad „Nuojauta“ paskatins kalbėtis: apie mūsų lūkesčius motinų atžvilgiu, apie tai, ką jaučiame privalančios suteikti savo vaikams, apie iš motinų ir senelių paveldėtas patirtis, apie motinystės ir tėvystės krūvį, tenkantį vyrui ir žmonai, apie pasekmes, kai nesiklausai moters ir ją nutildai.

Ačiū, kad skaitote, kad diskutuojate, kad skolinate knygą kitiems. Dėkoju už jūsų susidomėjimą.

Su meile
Ashley Audrain

Sako, kad gimdoje pirmiausia išgirstame motinos širdies plakimą. Tačiau pirmas garsas, iš tikrųjų suvirpinantis mūsų ką tik išsivysčiusį klausos aparatą, yra kraujo pulsavimas motinos venomis ir arterijomis. Mes vibruojame tuo pirmąkartiniu ritmu dar iki užaugant ausims. Iki apvaisinimo esame kiaušinėlis motinos kiaušidėse. O visi kiaušinėliai moters kiaušidėse susiformuoja, kai toji moteris dar tėra keturių mėnesių vaisius savo motinos iščiose. Vadinasi, mūsų kaip kiaušinėlio gyvenimas prasideda senelės gimdoje. Mes visi penkis mėnesius augame savo močiucių gimdoje, o mūsų močiutės – savo močiucių gimdoje. Mes vibruojame savo motinų kraujo pulsavimo ritmu dar iki joms gimstant...

Layne Redmond „Kai būgnus mušė moterys“*

* „When The Drummers Were Women“. (Čia ir toliau – vert. past.)

Vakare tavo namų langai šviečia taip, lyg viskas viduje liepsnotų.

Užuolaidos, kurias parinko ji, – lininės. Brangaus lino. Audinys netankus, tad galiu įžiūrėti, kokios tu nuotaikos. Matau, kaip švysteli plaukų uodegėlė, mergaitei ruošiant namų darbus. Paskui žiūriu į berniuką, mušinėjantį teniso kamuoliukus į trijų su puse metrų aukščio lubas, kol tavo žmona aptemptomis kelnėmis tūpčioja svetainėje kovodama su netvarka. Žaislai – atgal į pintinę. Pagalvėlės – ant sofos.

Tačiau šį vakarą tu neužtraukei užuolaidų. Gal kad matytumėt, kaip sninga? Arba kad tavo dukra galėtų dairytis Kalėdų Senelio elnių. Ji jau seniai juo netiki, bet neišsидуoda, nes tau tai patinka. Dėl tavęs ji padarytų viską.

Visi pasipuošę. Abu vaikai, aprenkti panašiais dailiais languotais drabužiais, sėdi ant odinės sofutės, o tavo žmona juos fotografuoja telefonu. Mergaitė laiko berniuką už rankos. Tu krapštai si prie patefono kambario gilumoje, ir kai tavo žmona tau kažką pasako, iškeli pirštą: luktelk, aš tuoj. Mergaitė strykteli nuo sofos, o tavo žmona čiumpa į glėbį berniuką ir apsisuka ratu. Tu kilsteli taurę su viskiu, gurkšteli kartą, kitą, tada atatupstas atsitrauki nuo patefono lyg nuo miegančio kūdikio. Šokti visada pradedi šitaip: paimi berniuką ant rankų, jis atkragina galvą ir tada tu apverti

ji aukštyn kojomis. Dukra pasistiebia, kad tėtukas ją pabučiuotų, o žmona paima iš tavęs taurę. Siūbuodama klubais prieina prie eglutės ir pataiso kiek per žemai kabančią lempučių girliandą. Visi sustingstate, palinkstate arčiau vienas kito ir kažką sutartinai sušunkate, kažkokį žodį, o tada vėl šokate, nes mokate šią dainą atmintinai. Tavo žmona ištykina iš kambario, ir sūnelis nulydi ją žvilgsniu. Prisimenu tą jausmą. Jausmą, kad esi reikalinga.

Degtukai. Ji grįžta uždegti žvakių ant židinio atbrailos, ir man pasidaro smalsu, ar eglėšakių girliandos virš židinio yra tikros, ar kvepia kaip eglutės prekybos aikštelėje. Net išdrįstu įsivaizduoti, kaip tos šakos užsiliepsnoja, kai šianakt užmiegate. Įsivaizduoju, kaip jūsų namą iš vidaus užlieja šilta sviesto geltonumo šviesa, o tada praryja karšta traškanti raudona.

Berniukas čiumpa geležinį žarsteklį; mergaitė atsargiai paima jį iš brolio, kol nepamatė tavo žmona. Geroji sesutė. Pagalbininkė. Sergėtoja.

Paprastai taip ilgai nespoksau, bet šįvakar jūs visi labai gražūs, ir man nesinori išvažiuoti. Sninga. Sniegas lipnus, iš tokio ji kitą rytą nulipdys besmegenį broliukui. Įjungiu valytuvus, padidinu šildymą ir pamatau, kaip laikrodžio skaitmenys pasikeičia iš 19.29 į 19.30. Tu jau perskaitei vaikams kalėdinę pasaką.

Tavo žmona atsisėda į krėslą ir žiūri į jus, straksinčius pagal muziką. Nusijuokia, ranka subraukia į šoną ilgas dailias garbanas. Pauosto viską tavo taurėje ir ją pastato. Šypsosi. Tu kvailioji nugara į ją, todėl nematai, ką regiu aš: kaip ji uždeda ranką sau ant pilvo ir švelniai paglosto žiūrėdama žemyn, kaip mintimis nuklysta pas tą, kuris auga joje. Kol kas tai tik ląstelės, bet jos yra viskas. Tu atsigręži, ir jos dėmesys vėl atitenka jums. Žmonėms, kuriuos ji myli.

Ji pasakys tau kitą rytą.

Aš puikiai ją pažįstu.

Nudelbusi akis apsimaunu pirštines. Kai vėl pažvelgiu į namą, mergaitė stovi atidariusi laukujes duris. Matau pusę jos veido, nutvieksto žibinto virš namo numerio. Ji laiko lėkštę, prikrautą morkų ir sausainių. Paskui tu pabarstysi trupinių ant prieangio plytelių. Abu žaisite tą žaidimą.

Dabar ji žiūri į mane, sėdinčią automobilyje. Sudreba. Suknelė, kurią jai nupirko tavo žmona, atrodo per maža. Jos klubai dar paplatėję, drabužis veržia pražydusią krūtinę. Ji viena ranka pasitaiso plaukus, kad uodegėlė gultų ant peties. Nebe mergaitiškas, o moteriškas gestas.

Pirmą kartą pagalvoju, kad mūsų dukra panaši į mane.

Nuleidžiu stiklą ir kilsteliu ranką, slapčia sveikindamasi. Ji padeda lėkštę ant grindų, atsitiesusi vėl žvilgteli mano pusėn, tada apsigrėžia ir uždaro duris. Grįžta pas namiškius. Laukiu, kol kuris nors užtrauksite užuolaidas, kol tu išeisi į lauką paklausti, kodėl atvažiavau prie tavo namų šį vakarą. Ką aš pasakyčiau? Kad jaučiuosi vieniša? Kad pasiilgau jos? Kad tai aš turėčiau būti motina tavo spindinčiuose namuose?

Mūsų dukra įeina į svetainę išdidžiai iškėlus galvą. Tu išviliojai žmoną iš kėdės, ir dabar judu šokate susiglaudę, tu glostai jai nugarą. Dukra paima berniuką už rankos ir atsiveda prie lango. Atsistoja pačiame centre lyg aktorė scenoje. Langas idealiai juos įrėmina.

Jis toks panašus į Semą. Ypač akys. Ir tamsūs plaukai užsirietusiais galiukais. Be paliovos sukdavau tas garbanas ant piršto.

Mane supykina.

Mūsų dukra žiūri pro langą į mane, uždėjusi rankas tavo sūnui ant pečių. Ji palinksta ir pabučiuoja jį į skruostą. Tada dar kartą ir dar. Berniukui patinka švelnumas. Jis pratęs prie jo. Rodo pirštu-

ku į snaiges, o ji nenuleidžia akių nuo manęs. Patrina jam pečius, lyg norėdama sušildyti. Visai kaip motina.

Tu prieini prie lango ir pritupi šalia berniuko. Pažvelgi į lauką, pakeli akis aukštyn. Nepastebi mano automobilio. Rodai sūnui snaiges, paskui pirštu nubrėži taką danguje. Pasakoji apie roges ir elnius. Jis žiūri į naktinį dangų išpūtęs akis, ieškodamas to, ką matai tu. Tada žaismingai pakuteni jam pasmakrę. O ji tebežiūri į mane. Atsilošiu ant sėdynės. Sunkiai nuryju seiles ir pirmoji nusuku akis. Ji visada laimi.

Kai vėl pakeliu galvą, ji vis dar tenai, tebežiūri į mano automobilį.

Dingteli, kad užtrauks užuolaidas, bet ji to nepadaro. Šįkart nenusuku akių. Paimu pluoštą popieriaus lapų nuo keleivio sėdynės ir pajuntu savo žodžių svorį.

Atvažiavau perduoti jų tau.

Čia mano pasakojimas apie tai, kas įvyko.

1

Tu pasislinkai artyn su kėde ir pieštuko galiuku patapšnojai per mano knygą, bet aš tik spoksojau į puslapį nepakeldama akių. „Klausau“, – pasakiau lyg atsiliepdama telefonu. Tu nusijuokei. Paskui mes taip ir sėdėjome, du kikenantys nepažįstamieji universiteto bibliotekoje, atėję pasimokyti to paties pasirenkamojo dalyko. Grupėje buvo šimtai studentų, tavęs nebuvo pastebėjusi. Garbanos krito tau ant akių ir tu užsimiršęs sukdavai jas ant pieštuko. Tavo vardas buvo labai keistas. Popiet palydėjai mane namo, abuėjome tylėdami. Nesistengei nuslėpti, kad tau patinku, keliskart nusišypsojai žiūrėdamas man tiesiai į akis. Tokio dėmesio dar nebuvo sulaukusi. Prie bendrabučio durų pabučiavai man ranką, ir abu vėl prapliupome kvatoti.

Netrukus mums abiem suėjo dvidešimt vieni, tapome neišskiriamais. Buvo likę mažiau nei metai iki studijų pabaigos. Tą laiką leidome miegodami mano girgždančioje bendrabučio lovoje arba mokydamesi, sėdėdami skirtinguose sofose galuose ir liesdamiesi kojomis. Kartais eidavome į barą su tavo draugais, bet visada grįždavome namo anksti ir iškart puldavome į lovą trokšdami

pasimėgauti vienas kito šiluma, tuo nauju jausmu. Aš nemėgau alkoholio, o tu jau buvai atsikandęs audringų vakarėlių ir norėjai tik manęs. Niekas iš mano draugų, kurių buvo nedaug, veikiau – vien pažįstami, manęs tau nepavydėjo. Man labiausiai rūpėjo geri pažymiai, kad ir toliau gaučiau stipendiją, todėl neturėjau laiko tipiškam studentiškam gyvenimui, jis manęs nedomino. Galima sakyti, per tuos metus prie nieko taip ir neprisirišau – kol nesutikau tavęs. Tu pasiūlei man kažką visiškai kitokio. Mes išskridome iš socialinės orbitos ir džiaugėmės vienas kitu – mudviem daugiau nieko nereikėjo.

Aš mėgavausi saugumu, kurį man suteikei; iki tavęs nieko neturėjau, tad iškart tapai man viskuo. Tai nereiškia, kad nebuvai to vertas. Buvai švelnus, atidus, rūpestingas. Pirmas, kuriam pasakiau, kad noriu rašyti. Atsakei: „Neįsivaizduoju tavęs, darančios ką nors kita.“ Man patiko, kaip į mus žiūri kitos merginos, lyg turėtų ko pavydėti. Kai naktį miegodavai, uostydavau tavo vešlius tamsius plaukus, o rytą žadindama pirštu vedžiodavau per tavo dygų smakrą. Svaiginausi tavimi.

Gimtadienio proga užrašei šimtą dalykų, kurie tau manyje patinka. 14. *Man patinka, kaip tu tyliai knarki.* 27. *Man patinka gražus tavo raštas.* 39. *Man patinka pirštu rašyti savo vardą ant tavo nugaros.* 59. *Man patinka dalytis su tavim keksiuku pakeliui į paskaitas.* 72. *Man patinka tavo nuotaika tau pabudus sekmdieniais.* 80. *Man patinka žiūrėti, kaip perskaičiusi gerą knygą priglaudi ją prie krūtinės ir palaikai.* 92. *Man patinka galvoti, jog kada nors būsi gera mama.*

– Kodėl manai, kad būsiu gera mama? – paklausiau padėjusi sąrašą. Jaučiausi taip, lyg visai manęs nepažinotum.

– O kodėl galėtum nebūti? – žaismingai bakstelėjai man į pilvą. – Tu rūpestinga. Ir švelni. Noriu kuo greičiau susilaukti su tavim vaikučių.

Neliko nieko kito, tik išspausti šypseną.

Iki tavęs nebuvo sutikusi tokio nuoširdaus žmogaus.

– Blaja, kada nors tu suprasi, kad mūsų šeimos moterys yra... kitokios.

Prieš akis iki šiol tebestovi motinos oranžinių lūpų dažų žymės ant cigaretės filtro. Į mano pustuštį puodelį byra pelenai ir plūduriuoja apelsinų sultyse. Jaučiu ir apsvilusio skrebučio kvapą.

Apie mano motiną Sesiliją tu paklausei tik kelis kartus. Pasakiau tau šiuos faktus: 1) Ji išėjo, kai buvau vienuolikos. 2) Paskui ją mačiau tik du kartus. 3) Nežinau, kur ji dabar.

Jautei, jog kažko tau nepasakau, bet niekada manęs nekamantinėjai – bijojai to, ką gali išgirsti. Nieko nuostabaus. Visi turime teisę tikėtis tam tikrų dalykų vienas iš kito ir savęs pačių. Motinystė – vienas iš tokių dalykų. Visi viliamės turėsią gerą motiną, vesią gerą būsimą motiną ir kad tapsime geromis motinomis.

1939–1958

Eta gimė tą pačią dieną, kai prasidėjo Antrasis pasaulinis karas. Jos akys buvo panašios į Atlanto vandenyną, nuo pat pirmų dienų ji buvo raudonskruostė ir kresna.

Įsimylėjo pirmą vaikiną, su kuriuo susipažino, gydytojo sūnų. Jis buvo vardu Luisas, mandagus, kalbėjo taisyklingai, apskritai buvo kitoks nei vietiniai bernai. Be to, jam buvo nė motais, kad likimas pašyktėję Etai grožio. Nuo pirmos iki paskutinės mokslo metų dienos Luisas lydėdavo Etą į mokyklą, laikydamas vieną ranką už nugaros. Etai patiko tokie dalykai.

Jos šeimai priklausė keli šimtai akrų kukurūzų laukų. Kai Etai suėjo aštuoniolika ir ji pasakė tėvui norinti tekėti už Luiso, tėvas pareikalavo, kad būsimasis žentas išmokytų dirbti žemę. Pats sūnų neturėjo, todėl norėjo, kad Luisas perimtų šeimos ūkį. Tačiau Eta manė, jog tėvas tenori įrodyti jaunuoliui, kad žemdirbystė – sunkus ir garbingas darbas. Ne silpniesiems. Ir tikrai ne intelektualams. O Eta išsirinko savo tėvo priešingybę.

Luisas ketino tapti gydytoju kaip jo tėvas ir buvo gavęs medicinos universiteto stipendiją, bet Etos rankos troško labiau nei gydytojo licencijos. Nepaisydamas Etos maldavimų, merginos tėvas vertė Luisą dirbti iki devinto prakaito. Tasai kasryt keldavosi ketvirtą rytą ir keliaudavo į rasantus laukus. Plušėdavo iki sute-

my ir – *Eta mėgdavo visiems tai priminti – nė karto nesiskundė. Luisas pardavė savo portfelį su medicininiais įrankiais ir knygas, kurias jam buvo perleidęs tėvas, ir padėjo gautus pinigus į stiklainį ant spintelės virtuvėje. Pasakė Etai taupysiąs jų būsimų vaikų mokslams. Etos manymu, tai bylojo apie vyro pasiaukojimą.*

Vieną rudens dieną, prieš patekant saulei, Luisą sužalojo siloso priekabos ašmenys. Jis mirtinai nukraujavo gulėdamas vienas kukurūzų lauke. Jį rado Etos tėvas. Paliepė dukrai atnešti iš daržinės brezentą ir uždengti kūną. Ji parnešė nutrauktą Luiso koją į namus ir sviedė tėvui į galvą, šiam leidžiant vandenį į kibirą, mat ketino nuplauti kraują ant priekabos.

Eta dar nebuvo pasakiusi namiškiams apie iščiose augantį kūdikį. Buvo stambi moteris, antsvoris – daugiau kaip trisdešimt kilogramų, todėl didėjančio pilvo ilgai nebuvo matyti. Dukra – Sesilija – gimė po keturių mėnesių virtuvėje ant grindų, už langų siaučiant pūgai. Stumdama lauk kūdikį Eta žiūrėjo į stiklainį su pinigais ant spintelės.

Eta su Sesilija ramiai sau gyveno tėvų ūkyje ir retai lankydavosi miestelyje, bet retkarčiais išėjusios iš namų, nori nenori, girėdavo šnabždantis apie moterį, kuriai „blogai su nervais“. Tais laikais visi tiek ir tepasakydavo, nieko daugiau. Luiso tėvas nuolat duodavo Etos motinai raminamųjų, o ši perduodavo dukrai. Pastaroji juos gerdavo pagal aplinkybes. Eta gulinėdavo nedidukėje žalvarinėje lovoje savo vaikystės kambaryje, o Sesilija rūpinosi senelė.

Tačiau netrukus Eta suprato, kad nesutiks jokie vyriškio, jeigu apdujusi vartysis lovoje. Pamažu ji pramoko susitvarkyti su kasdienėmis užduotimis ir net rūpintis Sesilija; kartais išsiveždavo ją vežimėlyje į miestelį, vargšei mergaitei šaukiantis močiutės. Eta kitiems sakydavo, esą ją kamavo chroniški pilvo skausmai, net keletą mėnesių negalėjusi kąsnio praryti, dėl to taip sublogusi. Nie-

kas ja netikėjo, bet Etai tos vangios paskalos buvo nė motais. Nes buvo ką tik susipažinusi su Henriu.

Henris buvo neseniai atsikraustęs į miestelį, ir jie lankė tą pačią bažnyčią. Vyriškis vadovavo šešių žmonių komandai saldainių fabrike. Nuo pirmos minutės jis labai meiliai elgėsi su Eta. Be to, mylėjo vaikus, o Sesilija buvo ypač daili mažylė, todėl santykiams netrukdė, kaip iki tol atrodė visiems.

Ilgai nelaukęs Henris nusipirko žaliai nudažytą Tiudorų stiliaus namą miestelio centre. Eta visam laikui išsižadėjo savo žalvarinės lovos ir vėl priaugo svorio. Ji ėmė kurti naujus namus. Netrukus jau didžiavosi tvirta medine terasa su sūpynėmis, nėriniuotomis užuolaidomis ant kiekvieno lango ir šokoladiniais sausainiais, garuojančiais ant stalo. Vieną dieną jos svetainės baldus vairuotojas nuvežė ne tuo adresu, ir kaimynė leido jam sunėsti juos į savo rūšį, nors suprato, kad baldai svetimi. Kai Eta pamatė nuvažiuojantį sunkvežimį, išbėgo į gatvę su chalatu ir suktukais plaukuose ir iškeikė vairuotoją baisiausiais žodžiais. Miestelėnai skaniai pasijuokė, galiausiai prajuko ir pati Eta.

Ji labai stengėsi būti tokia, kokią ją įsivaizdavo kiti.

Gera žmona. Gera motina.

Atrodė, kad viskas bus puiku.